

ПАРТЫЗАНСКАЯ БАРАЦЬБА НА ТЭРЫТОРЫІ МЯДЗЕЛЬСКАГА РАЁНА Ё ГАДЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

Акупацыя Мядзельскага раёна адбылася ўжо ў пачатку ліпеня 1941 г. На тэрыторыі Мядзельшчыны амаль адразу пачалі з'яўляцца першыя партызанскія атрады. Адным з іх быў атрад пад кіраўніцтвам Ф.Р.Маркава. У партызанскую барацьбу супраць немцаў і іх прыхільнікаў уключаліся ў першую чаргу тыя, хто звязаў свой лёс з савецкай уладай. Гэта – т. зв. «усходнікі», якія былі прысланы сюды на кіруючую і іншую работу, а потым з пачаткам акупацыі вымушаны былі ратавацца, а таксама тыя мясцовыя жыхары, якія спадзяваліся на перамогу СССР у вайне. У 1941 г. партызанскі рух на Мядзельшчыне быў яшчэ слабы. Асяродкам супраціўлення сталі нешматлікія антшыфашысцкія падпольныя групы. 1941-1942 гг. былі яшчэ толькі перыядам збірання, памнажэння партызанскіх сіл. Створаныя ў 1942 г. Цэнтральны і Беларускі штабы партызанскага руху, апэратыўная група Вілейскага абкама КП(б)Б, якая базіравалася ў раёне «Суражскіх варот», імкнуліся актывізаваць партызанскі рух, у тым ліку і ў Мядзельскім раёне, дапамагаючы першым партызанскім фарміраванням, накіроўвалі іх дзейнасць. Працавала сувязь і з партызанскімі зонамі на ўсход ад Мядзельшчыны, дзе існавалі падпольныя камітэты КП(б)Б. Восенню 1942 г. у нарачанскія лясы з Маладзечанскага раёна перабазіраваўся партызанскі атрад «Знішчальнік». У лістападзе 1942 г. Ф.Р.Маркаў праз кіраўніцтва Барысаўскай партызанскай зоны атрымаў даручэнне аб'яднаць усе партызанскія атрады і групы, якія дзейнічалі ў Вілейскай вобласці, у брыгаду. У канцы лістапада 1942 г. брыгада была створана (яе аснову склалі атрады імя А.В. Суворова і «Знішчальнік») і атрымала імя К.Я. Варашылава. Праз некаторы час брыгада

аб'ядналася з брыгадай Ф.С. Шляхтунова, але ў хуткім часе гэта аб'яднанне распалася. Прыліў людзей у партызанскія атрады дазволіў з цягам часу сфарміраваць на базе арганізацыйных груп, прысланых з усходу, новыя брыгады. Трэба, аднак, падкрэсліць, што на першых ролях у партызанскім руху, які разгарнуўся ў раёне, былі людзі больш не мясцовыя. Ужо з першых хвілін свайго існавання партызанскія фарміраванні павялі жорсткую ўзброеную барацьбу супраць немцаў і калабарантаў. Барацьба гэта была бескампраміснай, узаемна жорсткай. Па меры ўзмацнення партызаны пачалі нападаць на апорныя пункты праціўніка, гарнізоны. Мядзел быў блакіраваны. Са снежня 1943 г. гэта блакада стала поўнай. Добрыя адносіны з насельніцтвам былі ўмовай выжывання партызанскіх атрадаў. З населеных пунктаў ішла дапамога харчаваннем, медыкаментамі, адзеннем, абуткам і г.д. Са свайго боку партызаны імкнуліся абараніць мясцовых жыхароў ад карнікаў, нярэдка была і дапамога ў час сельскагаспадарчых работ (асабліва на пасяўной вясной 1944 г.). Вельмі карыснай была дзейнасць і партызанскіх медыкаў. Вызваленне ад фашысцкай акупацыі прыйшло ў Мядзел у ліпені 1944 г. Партызаны ўсімі наяўнымі сіламі стрымлівалі адыходзячы пад ударамі Чырвонай Арміі нямецкія войскі. 4 ліпеня партызаны штурмам узялі Мядзел. Яны прынялі актыўны ўдзел у вызваленні і шэрагу іншых буйных населеных пунктаў – Крывічоў, Будслава, Княгініна, Свіры, шматлікіх вёсак.

Спіс літаратуры

1. Памяць: Мядзельскі раён: гісторыка – дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі / [укладальнік і навуковы рэдактар Я. Г. Звяруга]. – Мінск : БелЭн, 1998. – 635, [3] с.

Пагуда Владіслаў Мікалаевіч, студэнт 1 курса ІЭФ БДУІР nika999akin@gmail.com

Навуковы кіраўнік: Мікалаева Людміла Віктараўна, загадчык кафедры гуманітарных дысцыплін БДУІР, кандыдат гістарычных навук, дацэнт, Mikalayeva@bsuir.by